

VERSLAG RAAD BUITENLANDSE ZAKEN VAN 19 juni 2017

Implementatie Global Strategy

De Raad besprak het voortgangsrapport van Hoge Vertegenwoordiger (HV) Mogherini over implementatie van de *EU Global Strategy* (EUGS). De HV verwelkomde de snelle voortgang op het veiligheid- en defensiespoor. Hiermee boekt de Unie goede voortgang bij het versterken van de veiligheid van EU-burgers, bovendien op een efficiëntere manier. Ook op de andere sporen zoals *resilience*, integrale benadering van conflicten en crises (bijvoorbeeld in de Sahel), en de nexus tussen intern en extern beleid (vooral op het gebied van terrorismebestrijding), is voortgang geboekt. Lidstaten waren tevreden over de voortgang in de implementatie en steunden het streven deze voortuitgang consequent voort te zetten. Op een volgende RBZ zal de Raad zich uitspreken over de prioriteiten voor het komende jaar ten aanzien van de implementatie van de EUGS. Naast het werk op het terrein van veiligheid en defensie wezen lidstaten daarbij in het bijzonder op het belang van *resilience*, hybride dreigingen, de nexus tussen intern en extern beleid en strategische communicatie. De Raad verwelkomde het door de HV uitgebrachte voortgangsrapport over de EUGS, waarin duidelijk naar voren komt dat er flinke voortgang is geboekt in het afgelopen jaar.

Contra-terrorisme

De Raad sprak mede op Nederlands verzoek over de externe dimensie van terrorisme. Terrorisme is grensoverschrijdend en raakt alle lidstaten zoals de aanslagen in Parijs, Brussel, Londen en Manchester aantoonde. Dat kan alleen met gezamenlijk optreden worden aangepakt; niet alleen door samen te werken binnen de Unie maar juist ook daarbuiten. De nexus intern-extern is ten aanzien van dit onderwerp bijzonder relevant. Lidstaten, waaronder Nederland, wezen erop dat regelmatige discussie over terrorisme in de Raad Buitenlandse Zaken nuttig en nodig is. Nederland wees bovendien op het belang van *resilience* en strategische communicatie in de strijd tegen terrorisme, vooral omdat de boodschap van het gewelddadig extremisme nog altijd mensen aanspreekt. De Raad verwelkomde een aantal ontwikkelingen op het gebied counter terrorisme waaronder het groeiend wereldwijde EU-netwerk van contraterrorisme-experts, dat initiatieven in en met derde landen ondersteunt. Ook steunt de Raad het toenemende aantal dialogen over counter terrorisme en preventie van radicalisering met het landen in Noord-Afrika en het Midden Oosten, in de Westelijke Balkan en met Turkije, maar ook met de Sahel en de Hoorn van Afrika. De Raad benadrukte bovendien het belang van samenwerking met en *outreach* naar internationale organisaties zoals het *Global Counter Terrorism Forum* en landen zoals VS, Canada, China, India, Indonesië, Zuidoost-Azië, Iran, Nigeria, Pakistan en Rusland. De ministers noemden radicalisering op het internet, de rol van GVDB-missies in de strijd tegen terrorisme, de dreiging van *Foreign Terrorist Fighters* en terugkeerders alsmede financiering van terrorisme als prioriteiten voor de komende periode.

In reactie op de motie van het lid Omtzigt over aangeven welke EU aanpak de Nederlandse regering aanhangt om meer samenwerking op het gebied van contra-terrorisme te bereiken (Kamerstuk 21501-20, nr. 1240) die tijdens het debat van 21 juni jl. over de Europese top is aangenomen, merkt het kabinet op dat de Raad tevens conclusies aannam over samenwerking inzake contra-terrorisme (CT) met derde landen. De Westelijke Balkan en Turkije zijn, evenals de MENA-landen, als prioriteitsregio opgenomen. Dit betekent dat de EU in de komende periode haar inzet ten aanzien van capaciteitsopbouw in de aanpak van terrorisme en het voorkomen van radicalisering in deze landen zal intensiveren. Gezien het grensoverschrijdende karakter van de problematiek is de EU inzet gericht op de gehele regio. In zowel Turkije als de Westelijke Balkan landen wordt gekeken waar relevante EU agentschappen (zoals Frontex/Europol, maar ook het Radicalisation Awareness Network) kunnen worden ingezet ten behoeve van samenwerking. Zowel Turkije als de Westelijke Balkan landen maken deel uit van het hierboven genoemde wereldwijde EU-netwerk van CT experts. Deze experts zijn instrumenteel voor het opbouwen, uitbreiden en versterken van de EU-inzet. Voor de Westelijke Balkan geldt dat er daarnaast ook wordt ingezet op het tegengaan van illegale wapenhandel. Ook bilateraal zet Nederland zich in om de CT-samenwerking met de landen van de Westelijke Balkan te versterken. Dat gebeurt onder andere door de financiering van kleinschalige projecten gericht op het tegengaan van radicalisering. Mede daarom heeft Nederland sinds 2016 een regionale CT-coördinator in de Westelijke Balkan regio geplaatst.

EU-NAVO Samenwerking

Als follow-up van de gezamenlijk EU-NAVO verklaring tijdens de Warschau Top in juli 2016, stemden de EU-lidstaten en de NAVO-landen op 6 december 2016 in met een lijst met 42 voorstellen voor het verdiepen van de EU-NAVO samenwerking. De ministers spraken in aanwezigheid van plaatsvervangend SG NAVO Göttemoeller over het gezamenlijk HV/SG NAVO rapport dat 6 juni jl. verscheen. HV wees bij haar introductie op de belangrijkste punten van het rapport: het tegengaan van hybride dreigingen, strategische communicatie, coördinatie tussen EU-operatie Sophia en NAVO-operatie Sea Guardian, cyber en samenwerking in drie pilotlanden Bosnië-Herzegovina, Moldavië en Tunesië. De Raad was eensgezind over nut en noodzaak van de samenwerking en bevestigde de strijd tegen terrorisme, cyber en *resilience* als prioriteiten in de samenwerking. Dit rapport zal ook worden besproken tijdens de NAVO Defensie ministeriële van 29 juni a.s. Een volgend rapport is voorzien in december van dit jaar.

Irak

De Raad besprak kort Irak, met name de situatie in Mosul. De Iraakse autoriteiten werden gecompimenteerd met de vooruitgang in de strijd tegen ISIS.

Veiligheid en een werkende rechtstaat zijn belangrijke voorwaarden voor stabiliteit in de bevrijde gebieden. De EU en lidstaten leveren reeds steun aan de Iraakse veiligheidssector. Op basis van een verzoek van de Iraakse autoriteiten onderzoekt de EU momenteel de inzet van een *Security Sector Reform Advice and Assist team* om de hervormingen verder te ondersteunen, in aanvulling op de reeds aanwezige initiatieven.

Tijdens de discussie benadrukten enkele lidstaten het belang van dialoog en samenwerking tussen de federale overheid en de Koerdische regionale overheid en ontmoedigden unilaterale stappen, zoals een referendum.

De komende periode zal er een EU-strategie voor Irak worden opgesteld, de Hoge Vertegenwoordiger en de Europese Commissie zijn uitgenodigd hier elementen voor aan te dragen.

Migratie

Op de Raad Buitenlandse Zaken presenteerde de Hoge Vertegenwoordiger het vierde voortgangsrapport over het EU-partnerschapsraamwerk, zoals vooraf uitgebracht door de Commissie. Zij gaf daarbij aan dat er al voortgang wordt geboekt, tegelijk staat de EU nog voor een grote uitdaging. De inspanningen hebben nog niet geleid tot een daling van het aantal irreguliere migranten dat via Libië de Middellandse Zee oversteekt. Ook zijn de terugkeercijfers nog onvoldoende. Een duurzame benadering van het migratievraagstuk vraagt een lange adem. Veel lidstaten steunden de Hoge Vertegenwoordiger in het vasthouden aan dan wel intensiveren van de huidige koers, waarbij de aandacht uit moet gaan naar onder andere een adequaat terugkeerbeleid, de inzet van instrumenten op het gebied van ontwikkelingssamenwerking in het kader van Valletta en een effectieve aanpak van mensensmokkel.

Qatar/Golf

Tijdens de bespreking over de Golf-crisis gaf de Hoge Vertegenwoordiger een terugkoppeling van de gesprekken die zij heeft gehad met de betrokken landen over deze kwestie. Daarbij benadrukte ze dat de EU regionale initiatieven en regionale organisaties moet ondersteunen. Er werd tevens gesproken over de mogelijke gevolgen van deze crisis voor de regio, inclusief de Hoorn van Afrika. In de discussie gaven verschillende lidstaten aan dat de betrokken landen zelf tot een oplossing dienen te komen. De constructieve rol van Koeweit werd verwelkomd. Lidstaten benadrukten verder het belang dat Qatar en andere Gulf Cooperation Council-landen transparanter zijn over steun aan bepaalde groeperingen of instanties. De Hoge Vertegenwoordiger wees tot slot op de EU-GCC Raad in oktober in Bahrein, hetgeen een gelegenheid biedt voor de EU om gezamenlijke boodschappen af te geven.

Overige

Ministeriële bijeenkomst Oostelijk Partnerschap

Na de Raad spraken de lidstaten met de landen van het Oostelijk Partnerschap (OP), in aanloop naar de OP-Top die op 23 en 24 november 2017 zal plaatsvinden. Ook het maatschappelijk middenveld was voor deze bijeenkomst uitgenodigd. Hoge Vertegenwoordiger Mogherini sprak de verwachting uit dat de aankomende top niet alleen de geboekte resultaten moet bespreken, maar ook vooruit moet kijken naar verdere samenwerking. De nadruk moet daarnaast liggen op concrete resultaten voor burgers, zoals op terreinen als energie, jeugd, maatschappelijk middenveld en ondernemerschap. Lidstaten heetten het '20 voor 2020' gezamenlijke werkdocument welkom; ook de partnerlanden zagen hierin een belangrijke werkbasis voor de te behalen resultaten. Lidstaten steunden daarnaast het belang van strategische communicatie. Tegelijk blijven implementatie van hervormingen door partnerlanden, conditionaliteit en differentiatie belangrijke uitgangspunten voor verdere samenwerking. Enkele oostelijke lidstaten bepleitten een meer ambitieuze inzet wat betreft de toenadering van de OP-landen tot de EU, maar zij kregen daarvoor geen steun.

Turkije

Tijdens de Raad is in BENELUX-verband zorg uitgesproken over de situatie van mensenrechtenverdedigers, naar aanleiding van de recente arrestaties in Turkije, onder meer van de heer Kilic, directeur van Amnesty International Turkije. In de Raad werden deze zorgen breed gedeeld. De HV verwees daarbij naar het raamwerk voor samenwerking met Turkije dat is gebaseerd op de lijn zoals overeengekomen tijdens de informele Raad Buitenlandse Zaken (Gymnich) van 28 april 2017 (zie Kamerstuk 21501-02, nr. 1744). Het kabinet zal aandacht blijven houden voor deze kwestie. Het kabinet acht hiermee te hebben voldaan aan de toezegging zoals gedaan aan dhr. Sjoerdsma (D66) tijdens het vragenuurtje van 13 juni jl.

Het kabinet maakt voorts van de gelegenheid gebruik om de Kamer te informeren over de toezegging van de Minister van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, gedaan namens de Minister van Buitenlandse Zaken, tijdens het vragenuurtje van 13 april, om tijdens het overleg met gelijkgezinde landen de kwestie over bipatriden met een uitreisverbod op te brengen. Tijdens het meest recente overleg eind mei bleek dat deze kwestie in gelijkgezinde landen in beperkte mate speelt.